

ORTAOKUL DERS PROGRAMLARININ; BİLGİ, MEDYA VE TEKNOLOJİ BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Mesut Ünlü
Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul
mesutunlu2005@gmail.com

Özet

Bu çalışma, ortaokul ders programlarının “bilgi, medya ve teknoloji” becerilerinin öğretimi açısından değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Günümüz dünyasının sürekli değişen bilgi ve teknoloji ortamında öğrencilerin, eğitim ve iş dünyasının talepleri doğrultusunda, çağın ihtiyacı olan dinamik becerilere sahip olmaları önemli görülmektedir. Dünya genelinde 21. yüzyıl becerileri olarak bilinen bu beceriler; “yaşam ve kariyer”, “öğrenme ve yenilik” ile “bilgi, medya ve teknoloji” olmak üzere üç ana başlık altında toplanan 12 beceriden oluşmaktadır. Bu çalışma, ortaokullarda okutulan 13 zorunlu ders ile 21 seçmeli ders programının incelendiği nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçları, az sayıda ortaokul ders programında bilgi, medya ve teknoloji ile ilgili becerilerin öğretimine yer verildiğini göstermektedir. Öğrencilerin bilgi, medya ve teknoloji konularındaki okuryazarlıklarının ve farkındalıklarının artırılması açısından daha çok ders programında beceri öğretimine yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ortaokul, 21. yüzyıl becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri.

THE EVALUATION OF MIDDLE SCHOOLS CURRICULUMS IN TERMS OF INFORMATION, MEDIA AND TECHNOLOGY SKILL EDUCATION

Abstract

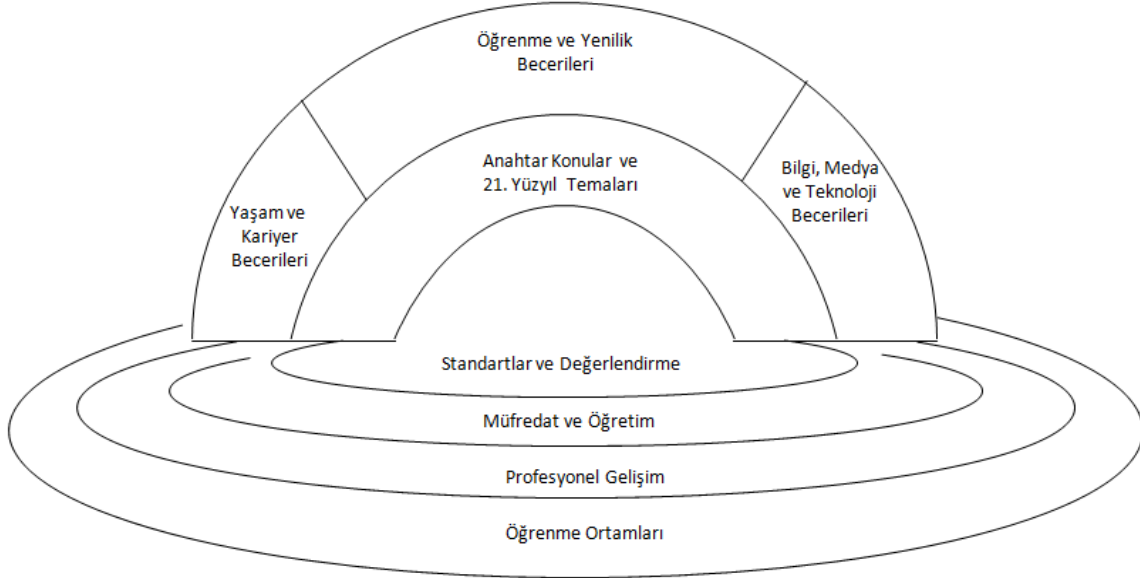
This study was carried out to evaluate the middle school curriculums in terms of education of information, media and technology skills in middle schools. Nowadays, depending on perpetual changes in information and information technologies, all students should have dynamic talents demanded by today's business and education world. These dynamic talents known as 21st century skills can be classified under three fields as “life and career”, “learning and innovation” and “information, media and technology”. This study was conducted as a qualitative research in which 13 compulsory lessons and 21 lessons selected as voluntary by students in middle schools were examined. According to the study results, it was seen that a small number of secondary school curriculums include the education of information, media and technology skills at a sufficient level. On the other hand, It was proposed that more curriculums would include the education of skills in terms of increasing students' literacy and awareness related with information, media and technology.

Keywords: Middle school, 21st century skills, information, media and technology.

GİRİŞ

En yalın ifadeyle, “bilimsel ya da diğer sistematik bilgilerin pratik alanlara sistemli bir şekilde uygulanması” (Galbraith, 1967) olarak tanımlanan teknoloji, modern hayatın her alanında varlığını artırarak hissettirmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmeler, içinde bulunduğumuz çağın bilişim çağı olarak anılmasını ve bu teknolojiler üzerinden üretilen, iletilen ve depolanan bilginin de hacim olarak artmasını beraberinde getirmiştir. Bilgi dünya ekonomileri için hayati önem taşıyan bir kaynak olmasının yanı sıra aynı zamanda teknolojik ve bilimsel değişimin en önemli unsuru olarak da görülmektedir. Bilişim çağının sürekli gelişen teknoloji ve değişen bilgi ortamında yaşayan tüm bireylerden, iş ve eğitim dünyasının talepleri doğrultusunda bilgi, medya ve teknoloji alanlarında daha dinamik becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Bilişim çağında insanların, en az on bir defa işini değiştirmeleri ve bu sürede en az üç defa temel becerilerini yenilemeleri beklenmektedir (Sennett, 2001). Başka bir ifadeyle, bilişim çağında gereksinim duyulan insan

becerileri sürekli olarak değişmekte, hemen her alanda yüksek düzeyde nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu düşünceyle kurucuları arasında eğitimciler, eğitim uzmanları, iş dünyasının önemli liderleri vb. paydaşların bulunduğu P21 (Partnership 21 for 21st Century Learning) 21. yüzyıl öğrenmesi ortaklığı oluşturulmuştur. Kurulan ortaklığın çalışmaları sonucunda öğrencilerin iş ve günlük hayatlarında başarılı olmaları için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, uzmanlık ve destek sistemlerini tanımlayan “21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi” geliştirilmiştir (P21, 2016). Kendine özgü beceri alanları, konuları, temaları, standartları vb. bulunan 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi (P21, 2016)

P21 21. yüzyıl öğrenmesi ortaklığınca oluşturulan 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesine girdileri ile destek veren 27 kuruluş arasında; Apple, Ford, Intel, Walt Disney vb. iş dünyasının tanınmış firmaları yanı sıra ülkemizden Bahçeşehir K-12 Okulları da bulunmaktadır (P21, 2016). 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesinde 21. yüzyıl becerileri üç ana başlık altında gruplanan 12 beceriden oluşmaktadır (Silva, 2008; Dede, 2009; P21, 2016). Bu beceriler:

1. Yaşam ve Kariyer Becerileri

- Esneklik ve Uyumluluk
- Girişim ve Kendini Yönetme
- Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler
- Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik
- Liderlik ve Sorumluluk

2. Öğrenme ve Yenilik Becerileri

- Yaratıcılık ve Yenilik
- Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme
- İletişim
- İşbirliği

3. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

- Bilgi Okuryazarlığı
- Medya Okuryazarlığı
- Bilgi İletişim ve Teknoloji Okuryazarlığı

Teknolojik gelişmeler sonucu üretimi ve erişimi kolaylaşan bilgi boyut olarak her geçen gün logaritmik olarak artmaktadır. Wu (2011) büyük veri araştırmalarını göz önüne alarak, dünya üzerinde üretilen sayısal verilerin ilk defa analog verileri geçtiği 2002 yılının dijital çağın başlangıcı olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Ayrıca 2007

yılında gerçekleştirilen büyük veri araştırmalarında, 2007 yılına kadar üretilen tüm bilgilerin % 94'ünün sayısal hale getirildiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, 2009 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) genelinde yapılan çalışmalar, ABD halkının bir gün içerisinde ortalama 12 saatlik bir süreyi bilgi kullanımı için harcadıklarını belirtmektedir. Bu sonuç, kişi başı ortalama bilgi kullanımının günlük olarak 34 gigabyte büyüklüğünde bir veriye eşit olduğunu göstermektedir (Bohn ve Short, 2009). Günümüzde ilişkisel veri tabanlarındaki yapısal verilerin dışında kalan; web sunucularının logları, internet istatistikleri, sosyal medya yayınları, bloglar, mikrobloglar vb. kaynaklardan elde edilen yapısal olmayan bilgilerin oluşturduğu bilgi yığını (büyük veri) ile başa çıkmak oldukça zorlaşmıştır. Başka bir ifadeyle, 21. yüzyılda insanlar, içerik olarak zengin bilgi ortamlarına erişebilecekleri, teknoloji araçları ile işbirliği yapabilecekleri ve bilgi paylaşım ortamlarına bireysel katkıda bulunabilecekleri teknoloji ve medya güdümlü bir çevrede yaşamaktadırlar. Bu nedenle, günümüz insanlarının;

- Bilgi Okuryazarlığı
- Medya Okuryazarlığı
- Bilgi İletişim ve Teknoloji (BİT) Okuryazarlığı vb. bir dizi işlevsel ve eleştirel becerilere sahip olmaları gerekmektedir (P21, 2016).

Kavram olarak “toplum tarafından anlam verilen iletişimsel simgelerin etkili bir biçimde kullanılabilmesi yeteneği” olarak tanımlanan okuryazarlığın teknolojik gelişmeler doğrultusunda, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, e-okuryazarlık ve bilgisayar okuryazarlığı vb. türleri de ortaya çıkmıştır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Alanyazında bilgi okuryazarlığını görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı ve ağ okuryazarlığı vb. okuryazarlık türleriyle ilişkilendiren çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Kurbanoglu (2010) çok çeşitli kaynaklardan bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi etkin kullanma becerileri olarak tanımlanan bilgi okuryazarlığı kavramının ilk olarak 1974 yılında ABD Bilgi Endüstrisi Derneği (Information Industry Association) başkanı tarafından ortaya atıldığını belirtmektedir. Bundy'e göre (2004: 3-4) bilgi okuryazarı kişi;

- Bilgi ihtiyacını fark eder
- Bilginin boyutuna karar verir
- Bilgiye etkili bir şekilde erişir
- Bilgi ve bilgi kaynaklarını eleştirel bakış açısıyla değerlendirir
- Toplanan ve oluşturulan bilgiyi sınıflandırır, depolar ve düzenler
- Seçilen bilgiyi kendi bilgi tabanı ve değer sistemi içerisinde birleştirir
- Bilgiyi öğrenme, yeni bilgi oluşturma, problem çözme ve karar verme aşamalarında etkili bir şekilde kullanır
- Bilgi kullanımı ile ilgili ekonomik, yasal, sosyal, politik ve kültürel sorunları anlar
- Bilgiye etik ve yasal olarak erişir ve kullanır
- Bilgiyi katılımcı vatandaşlık ve sosyal sorumluluk anlayışı içerisinde kullanır
- Bağımsız öğrenme ve yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olarak bilgi okuryazarlığını kullanır

Benzer şekilde, 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesine göre bilgi okuryazarlığı:

- Bilgiye Erişim ve Değerlendirme
  - Bilgiye verimli (zaman) ve etkili (kaynaklar) erişim
  - Bilgiyi eleştirel ve uygun bir biçimde değerlendirme
- Bilgiyi Kullanma ve Yönetme
  - Eldeki sorunların çözümünde bilgiyi doğru ve yaratıcı bir şekilde kullanma
  - Çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi akışını yönetme
  - Bilgi erişimine ve kullanımına yönelik etik/yasal konularda temel bir anlayışa sahip olma becerilerini kullanmayı gerektirir (P21, 2016).

Sonuç olarak, bilgi okuryazarlığı bilgiyi etkili kullanabilmek amacıyla, gerek yazılı gerekse de görsel medya ürünlerini tanıyabilme, istenilen bilgiyi bulabilme, değerlendirebilme ve seçebilme becerisi olarak tanımlanabilir (Altun, 2005). Amerikan Kütüphane Derneği (ALA) tarafından 1989 yılında yapılan bilgi okuryazarlığı sonuç raporuna göre bilgi okuryazarı kişiler bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl bulunacağını ve nasıl kullanılacağını bildiklerinden, nasıl öğreneceğini öğrenmiş kişilerdir (Polat ve Odabaş, 2016).

Son yıllarda adını çok duyduğumuz bir kavram olarak medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı kavramı ile karıştırılmaktadır. Bazı durumlarda bilgi okuryazarlığı yerine kullanıldığı görülmektedir ancak bilgi

okuryazarlığının bir parçasıdır ve kapsamı daha sınırlıdır (Kurbanoglu, 2010: 742). Kısaca, “medyada olup bitenlerin farkına varma çabası” olarak nitelendirilen medya okuryazarlığı, RTÜK (2016a) tarafından “yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki mesajlara ulaşma, bunları çözme, değerlendirme ve iletme yeteneği” olarak tanımlanmaktadır. ABD’de ilk defa 1932 yılında New York Times gazetesinin öncülüğünde, 350 basın kuruluşunun desteklediği proje ile öğrencilere medya okuryazarlığı eğitimleri verilmiştir (RTÜK, 2016b). Günümüzde medya okuryazarlığı dersi başta ABD, Kanada, Avustralya, Japonya, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya, İngiltere, Avusturya, Belçika, İsviçre vb. gelişmiş ülkelerin birçoğunda zorunlu ders olarak müfredatlarda yer almaktadır (RTÜK, 2016c). 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesine göre medya okuryazarlığının iki aşaması bulunmaktadır. Bunlar:

- Medya Analizi
  - Medya mesajlarının hangi amaçlarla niçin ve nasıl oluşturulduğunu anlama
  - Bireylerin mesajları nasıl farklı yorumladıklarını, değerler ve bakış açılarının mesajlara nasıl eklendiğini ve medyanın inanç ve davranışları nasıl etkilediğini inceleme
  - Medyanın erişimine ve kullanımına yönelik, etik/yasal konularda temel bir anlayışa sahip olma
- Medya Ürünleri Oluşturma
  - En uygun medya oluşturma araçlarını, özelliklerini ve çeşitlerini anlama ve kullanma
  - Çok kültürlü ortamlarda en uygun ifadeler ve yorumları anlama ve etkin bir biçimde kullanma becerileri olarak belirtilmektedir (P21, 2016).

Alanyazında bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, dijital okuryazarlık vb. olarak tanımlanan farklı kavramlar bulunmaktadır. Tüm bu kavramları altında barındıran bir üst kavram olan bilgi iletişim ve teknoloji (BİT) okuryazarlığı 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesine göre:

- Teknolojiyi Etkin Bir Biçimde Kullanma
  - Bilgiyi araştırma, düzenleme, değerlendirme ve iletme aracı olarak teknolojiyi kullanma
  - Bilginin ekonomik kullanımına yönelik olarak, bilgiye erişme, bilgiyi yönetme, birleştirme, değerlendirme ve oluşturma amacıyla sayısal teknolojileri (bilgisayar, PDA, medya oynatıcılar, GPS, vb.), iletişim/ağ araçları ile sosyal ağları uygun bir biçimde kullanma
  - Bilgi teknolojilerine erişim ve kullanıma yönelik olarak, etik/yasal konularda temel bir anlayışa sahip olma becerileri olarak tanımlanmaktadır (P21, 2016).

Eğitim kurumlarının en büyük görevi toplumun kazanımlarını, değerlerini ve birikimlerini gelecek kuşaklara aktarmaktır (Schlechty, 2011). Sürekli gelişim ve değişimin yaşandığı bilişim çağında aynı zamanda değişimin öncüsü olmak durumunda olan eğitim dünyasının bu hızlı değişime ayak uydurması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okulların programları gözden geçirilerek, içinde bulunduğumuz çağın ihtiyaçlarına uygun becerilerin öğretimini sağlayacak bazı dersler okulların ders programlarına alınmıştır. Bu bağlamda, ortaokullarda okutulan ders programlarında yer alan ve öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler, öğrenme alanları vb. bölümleri bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimi açısından değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlar:

- Hangi ders programlarında; bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimine yer verilmektedir?
- Bu ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimine hangi düzeyde yer verilmektedir?

YÖNTEM

Bu çalışma, ortaokullarda okutulan ders programlarında yer alan ve öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler, öğrenme alanları vb. bölümleri bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimi açısından incelendiği nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. En genel anlamıyla doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Nitel araştırmada belge (doküman) incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin Analizi

Niteliksel araştırmalarda farklı analiz yöntemleri bulunsun da genelde betimsel analiz ve içerik analizi şeklinde iki yöntem kullanılmaktadır. Bu çalışmada toplanan veriler, nitel araştırma yöntemlerinde yer alan analiz tekniklerinden içerik analiz tekniği kullanılarak, derinlemesine analiz edilmiştir. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

BULGULAR

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28 Mayıs 2013 tarih ve 22 sayılı kararı uyarınca, ortaokullarda 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 13 zorunlu dersin öğretimi yapılmaktadır. Zorunlu ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimine yer verilen derslerin belirlenmesi için öncelikle ders programlarında kazandırılması öngörülen beceriler incelenmiştir. Bununla birlikte, kazandırılması öngörülen beceriler bölümü bulunmayan ders programlarında ise öğrenme alanları analiz edilmiştir. İnceleme sonucunda, "Matematik", "Sosyal Bilgiler", "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" ile "Bilişim Teknolojileri ve Yazılım" ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilere ve kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Bu ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimine hangi düzeyde yer verildiğini belirlemek için içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile benzer beceri veya öğrenme alanları aynı tema altında toplanmış ve her bir tema alanına ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri elde edilmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan bulgular, Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Zorunlu Ders Programlarında Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerinin Öğretimi ile İlgili İçerik Analizi

Program Adı	Beceri	Bilgi		Medya		BİT	
	(Öğrenme Alanı)	Okuryazarlığı		Okuryazarlığı		Okuryazarlığı	
	Sayısı	f	%	f	%	f	%
Matematik	5	-	-	-	-	1	20.00
Sosyal Bilgiler	15	-	-	-	-	1	6.66
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	10	-	-	-	-	1	10.00
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	(4)	1	25.00	-	-	2	50.00

Tablo 1 incelendiğinde, "Matematik", "Sosyal Bilgiler" ile "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" derslerinin programlarında yer alan ve öğrencilere kazandırılması öngörülen becerilerin sayılarına bağlı olarak bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimine farklı düzeylerde yer verildiği görülmektedir. Örneğin, Matematik dersi programında 5 becerinin öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir. Bu becerilerden "bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) etkili ve yerinde kullanabilme" becerisinin BİT okuryazarlığına ait alt beceriler incelendiğinde bu becerilerden biri olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, Matematik dersinde BİT okuryazarlığı becerisi öğretimine orta düzeyde (% 20.00) yer verildiği görülmektedir. Benzer şekilde, öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler arasında bulunan ve BİT okuryazarlığı becerisi içerisinde olduğu düşünülen bilgi teknolojilerini kullanma becerilerinin öğretimine "Sosyal Bilgiler" ders programında düşük düzeyde (% 6.66) ve "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" ders programında düşük düzeyde (% 10.00) yer verildiği görülmektedir.

"Bilişim Teknolojileri ve Yazılım" dersinde öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler bölümü bulunmadığı için ders programının öğrenme alanları incelenmiştir. Programda 4 öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanlarından "bilgi okur-yazarlığı" ile "bilgi teknolojilerini kullanarak iletişim kurma, bilgi paylaşma ve kendini ifade etme" öğrenme alanlarının öğrencilere "BİT okuryazarlığı" becerilerini kazandırabileceği söylenebilir. Örneğin, "BİT'ni kullanırken etik ve sosyal değerler" alt öğrenme alanı "bilgi teknolojilerine erişim ve kullanıma yönelik olarak, etik/yasal konularda temel bir anlayışa sahip olma" olarak ifade edilen BİT okuryazarlığının alt becerisi ile benzerdir. Diğer taraftan, "araştırma, bilgiyi yapılandırma ve işbirlikli çalışma"

öğrenme alanı da “bilgi okuryazarlığı” becerilerinin öğretimi içerisinde değerlendirilebilir. Çünkü bu öğrenme alanının içerisinde “BİT’ini kullanarak bilgiye ulaşma ve biçimlendirme (web tarayıcıları, eklentiler, arama motorları, ansiklopediler, çevrimiçi kütüphaneler ve sanal müzeler vb.)” vb. gibi “bilgi okuryazarlığı” becerilerinin öğretilebileceği alt öğrenme alanları bulunmaktadır. Sonuç olarak, “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” ders programında bulunan “bilgi okur-yazarlığı”, “bilgi teknolojilerini kullanarak iletişim kurma, bilgi paylaşma ve kendini ifade etme” ile “araştırma, bilgiyi yapılandırma ve işbirlikli çalışma” öğrenme alanları ile ilgili kazanımların bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine yüksek düzeyde (% 75.00) katkı sağlayacağı söylenebilir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28 Mayıs 2013 tarih ve 22 sayılı kararına göre, ortaokullarda 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 21 seçmeli dersin öğretimi yapılmaktadır. Seçmeli ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine yer verilen derslerin belirlenmesi için öncelikle ders programlarında yer alan ve öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler incelenmiştir. Bununla birlikte, kazandırılması öngörülen beceriler bölümü bulunmayan ders programlarında ise öğrenme alanları analiz edilmiştir. İnceleme sonucunda, “Halk Kültürü”, “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” ile “Medya Okuryazarlığı” ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilere ve kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Bu ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine hangi düzeyde yer verildiğini belirlemek için içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde ilgi, medya ve teknoloji becerileri ile benzer beceri veya öğrenme alanları aynı tema altında toplanmış ve her bir tema alanına ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri elde edilmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan bulgular, Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Seçmeli Ders Programlarında Bilgi Medya ve Teknoloji Becerilerinin Öğretilmesi ile İlgili İçerik Analizi

Program Adı	Beceri (Öğrenme Alanı) Sayısı	Bilgi Okuryazarlığı		Medya Okuryazarlığı		BİT Okuryazarlığı	
		f	%	f	%	f	%
		N					
Halk Kültürü	12	-	-	-	-	1	8.33
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	(4)	1	25.00	-	-	2	50.00
Medya Okuryazarlığı	(3)	1	33.33	1	33.33	1	33.33

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler arasında bulunan ve BİT okuryazarlığı becerilerinden biri olduğu düşünülen bilgi teknolojilerini kullanma becerisi öğretilmesine “Halk Kültürü” ders programında düşük düzeyde (% 8.33) yer verildiği görülmektedir. Tablo 2 sonuçları, “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” ders programında bulunan “bilgi okur-yazarlığı”, “bilgi teknolojilerini kullanarak iletişim kurma, bilgi paylaşma ve kendini ifade etme” ile “araştırma, bilgiyi yapılandırma ve işbirlikli çalışma” öğrenme alanları ile ilgili kazanımların bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine yüksek düzeyde (% 75.00) katkı sağlayacağını göstermektedir. Bilişim Teknolojileri ve Yazılım dersi ortaokullarda hem zorunlu ders hem de seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Diğer taraftan, “Medya Okuryazarlığı” ders programında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine katkı sağlayacağı düşünülen kazanımlar bulunmaktadır. Örneğin, “Eğlence amacı ile seçilen medya iletilerinin içerik ve biçim özelliklerini çözümler”, “Bilgiye ulaşmak için farklı medya araçlarını ve stratejilerini kullanır”, “Medya kullanırken kişisel güvenlik kurallarına uyar” vb. kazanımlar bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine katkı sağlayabilir. Başka bir ifadeyle, “Medya Okuryazarlığı” ders programında bulunan öğrenme alanları ile ilgili kazanımların bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretilmesine yüksek düzeyde (% 100.00) katkı sağlayacağı görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ortaokullarda okutulan ders programlarında öğrencilere kazandırılması öngörülen beceriler ve öğrenme alanları bölümleri “bilgi, medya ve teknoloji” becerilerinin öğretimi açısından değerlendirilmiştir. Nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilen çalışma sonunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Ülkemizde ortaokullarda 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 13 zorunlu dersin öğretimi yapılmaktadır. Bu

derslerden; “Matematik”, “Sosyal Bilgiler”, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” ile “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” derslerinin programlarında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilere ve kazanımlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, ortaokullarda zorunlu olarak okutulan 4 ders programında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilerin öğretiminin yapıldığı sonucu çıkarılmıştır. Sonuç olarak, az sayıda ders programında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili becerilerin öğretime yer verildiği söylenebilir. Bununla birlikte, bu derslerden sadece “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” dersi programında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretime yüksek düzeyde yer verildiği sonucu elde edilmiştir.

Ülkemizde ortaokullarda 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 21 seçmeli dersin öğretimi yapılmaktadır. Bu derslerden; “Halk Kültürü”, “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” ve “Medya Okuryazarlığı” derslerinin programlarında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilere ve kazanımlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, ortaokullarda seçmeli olarak okutulan 3 ders programında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili bazı becerilerin öğretiminin yapıldığı sonucu elde edilmiştir. Sonuç olarak, seçmeli ders sayısı göz önüne alındığında çok az sayıda ders programında bilgi, medya ve teknoloji alanı ile ilgili becerilerin öğretime yer verildiği söylenebilir. Bununla birlikte, seçmeli derslerden; “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım” ve “Medya Okuryazarlığı” derslerinin programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretime yüksek düzeyde yer verildiği sonucu elde edilmiştir.

Kuşkusuz, günümüzün teknoloji temelli dünyasında tüm bireylerin, iş ve eğitim dünyasının talepleri ile uyumlu dinamik becerilere sahip olmaları hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşma açısından ülkemizin eğitim sistematüğünü oluşturan tüm bileşenlerin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ülkemiz eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olan ders programları da özellikle 2000’li yıllardan itibaren çağın ihtiyaçlarına uygun olarak güncellenmeye başlamıştır. Ancak tüm bu çabalara rağmen güncellenen ortaokul ders programlarında bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretime yeterli düzeyde yer verilmediği de görülmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin bilgi, medya ve teknoloji konularındaki okuryazarlıklarının ve farkındalıklarının artırılması açısından daha fazla ders programında bu becerilerin öğretime yer verilmesi önerilmektedir.

Bu çalışmada ortaokul ders programları bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimi açısından incelenmiştir. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin öğretimi yapılan derslere ait etkinliklerin de bu becerilerin öğretimi açısından incelenmesi önemli görülmektedir. Diğer taraftan, tüm ders programlarının 21. Yüzyıl becerileri ile ilgili “Yaşam ve Kariyer” ve “Öğrenme ve Yenilik” becerilerinin öğretimi açısından incelenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Not: Bu çalışma, 13-15 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya’da düzenlenen 7th International Congress on New Trends in Education - ICONTE’de sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş ve düzeltilmiş halidir.

KAYNAKÇA

Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Ankara: Anı yayıncılık.

Bohn, R.E. & Short, C.E. (2009). *How much information? 2009 report on American consumers*. Retrieved April 10, 2016, from http://hmi.ucsd.edu/howmuchinfo_research_report_consum.php.

Bundy, A. (Ed.). (2004). *Australian and New Zealand information literacy framework: Principles, standards and practice (2nd ed.)*. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. Retrieved March 20, 2016, from http://www.utas.edu.au/__data/assets/pdf_file/0003/79068/anz-info-lit-policy.pdf.

Dede, C. (2009). *Comparing frameworks for “21st century skills”*. Retrieved January 18, 2016, from http://www.watertown.k12.ma.us/dept/ed_tech/research/pdf/ChrisDede.pdf.

Galbraith, J. K. (1967). *The new industrial state*. New Jersey: Princeton University Press.

- Kurbanoğlu, S. S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (4), 723-747.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 28 (28), 283-298.
- P21. (2016). *Framework for 21st century learning*. Retrived February 31, 2016, from <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>.
- Polat, C. ve Odabaş, H. (2016). *Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: bilgi okuryazarlığı*. 28.02.2016 tarihinde <http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/12661/1/37.pdf> adresinden alınmıştır.
- Schlechty, P. (2011). *Okulu yeniden kurmak (Y. Özden, Çev.)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sennett, R. (2011). *Yeni kapitalizmin kültürü. (A. Onocak, Çev.)*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Silva, E. (2008). *Measuring skills for the 21st century*. retrived February 10, 2016, from <http://educationpolicy.air.org/sites/default/files/publications/MeasuringSkills.pdf>.
- RTÜK (2016a). *Medya okuryazarlığı nedir?* 10.4.2016 tarihinde <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/nedir.html> adresinden alınmıştır.
- RTÜK (2016b). *Medya eğitim ya da medya okuryazarlığı nedir, bu dersini gerekli kılan süreç nasıl oluşmuştur?* 10.4.2016 tarihinde <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/2.html> adresinden alınmıştır.
- RTÜK (2016c). *Medya Okuryazarlığı Dersini verildiği başkaca ülkeler var mıdır?* 10.4.2016 tarihinde <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/3.html> adresinden alınmıştır.
- Wu, S. (2011). *How much information is there in the world?. USC News*. Retrived March 10, 2015, from <http://news.usc.edu/29360/how-much-information-is-there-in-the-world/>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.